

“THE URBAN POLITICS OF SQUATTERS’ MOVEMENTS” ÜZERİNE BİR İNCELEME

A. Fulya ŞEN*

Şen, A. F. (2021). “The urban politics of squatters’ movements” üzerine bir inceleme.
Etkileşim, 7, 253-255. doi: 10.32739/etkileşim.2021.7.129

*Bu çalışma araştırma ve yayın etiğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.
This study complies with research and publication ethics.*

Bu çalışma, dokuz Avrupa kentinde (Madrid, Barselona, Sevilla, Roma, Paris, Berlin, Kopenhag, Rotterdam ve Brighton) *squatting* (boş binaları işgal etme) hareketlerinin gelişimine ışık tutmakta ve bir toplumsal hareket biçimi olarak *squatting* pratiklerini incelemektedir. *Squatting*, terk edilmiş veya boş bir araziyi veya bir binayı işgal etme ve yasa dışı olarak yerleşme eylemi olarak tanımlanmaktadır. Boşalan binaları sahibinin izni olmadan işgal etme uygulaması 2008 yılındaki küresel mali krizin ardından yeniden gündeme gelmiştir. Özellikle, daha fazla sayıda ödenmemiş konut kredisi, icra usulleri ve ev tahliyeleri, ev sahipliğinin ve finansallaşmanın yükseldiği varlıklı ve giderek kutuplaşan toplumlarda medyanın ilgisini uyandırmıştır. Önceki yıllarda da yaygın olmakla birlikte, *squatting* genellikle görünmez ve marjinal bir olgu olarak kabul edilmiş; ancak, Batı kentlerinde artan oranlarda belirgin hale gelmesi ekonomik durgunluğun bir göstergesini temsil etmeye başlamıştır.

Martínez López (2018: 1-2), kapitalizmin son krizinin aniden gelmediğini, 1980’lerden beri kısıtlanan konut yardımları ve özelleştirilen sosyal konut stoklarını neoliberalizmin yıkıcı etkilerinin izlediğini ve Avrupa Birliği’nin özellikle İspanya, Portekiz, Yunanistan, İrlanda ve İtalya gibi üyelerine kemer sıkma politikaları uyguladığını belirtmiştir. Aynı zamanda, zayıf ülkelerin devlet borcunu hedef alan uluslararası sermayenin serbest akışı küresel emlak spekülasyonu ve finansallaşması ile yoksulların ve işçi sınıfının kentsel yaşamın özünden uzaklaştırılmasının önünü açan kentlerin yenilenmesi, yeniden geliştirilmesi ve soylulaştırılması sürecine dâhil olmuştur. Mekânsal ayrışma ve ekonomik olmayan konutlandırma, özellikle 2015’teki göç dalgasından sonra göçmenleri ve mültecileri etkilemiştir. Bu birleşik etki, evsiz insanların ve marjinal grupların binaları işgal etmelerini (*squatting*) makul bir çözüm olarak görmeleri sonucunu doğurmuştur.

* Profesör Doktor, Firat Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
fulyasen@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3350-8292

Bu noktada, Martínez López (2018: 2) birçok Avrupa kentinde binaları işgal etmenin kendine özgü bir ifade biçimi olduğunu, küresel kapitalizmin sıkıntılılarına bir tepkiyi içerdiğini ve gençler ve solcu anarşist hareketler tarafından kurulmuş bir siyasal protesto repertuarı olarak daha çok medyadaki olumsuz temsiller ve ceza kovuşturmalarıyla tanımlandığına dikkat çekmektedir. *The Urban Politics of Squatters' Movement* ("Squatters" Hareketinin Kentsel Siyaseti) adlı bu çalışma, boş binaları işgal etme eylem biçimlerinin farklı varyasyonlarını siyasal etkileri, toplumsal kompozisyonları ve motivasyonları açısından analiz etmeyi ve gelişim sürecine ışık tutmayı amaçlamıştır. Kitap, ayrıca, *squatting* pratiklerinin nasıl ve niçin değiştiğini ve ne ölçüde kentsel hareketlere dönüştüklerini tartışmış ve seçilen kentlerdeki sosyo-mekansal yapıların ve bina işgallerinin siyasi etkilerini sistematik olarak karşılaştırmıştır. Kitabın bir diğer özelliği ise, bölüm yazarlarının çoğunun *squat* eylemlerine katılmış olmalarıdır. Bu çalışma, *SqEK* (*Squatting Europe Kollektive*) bünyesindeki aktivist araştırma ağının ortak fikir ve deneyim paylaşımlarına dayanmaktadır.

Bu kitap *squatting* pratiklerinin aynı zamanda *squatting* eylemlerini de şekillendirdiğini ileri sürmektedir. *Squatting* hareketleri; kentsel hizmetlere, olanaklara ve kentsel demokrasiye vurgu yapan Lefebvre'nin "*right to occupy*" (işgal etme hakkı) anlayışını referans almaktadır. Çalışmada yer alan örnek incelemeler ampirik bulgulara dayanmaktadır. Örnek olaylar; yer, işgalin ve tahliyenin tarihi, alanın türü, boşluğun süresi, bina sahipliği, dahil olunan siyasal ağlar, geliştirilen aktiviteler, yasal koşullar, müzakereler, tahliyeden sonra alanın kullanımı, *squatter*'lara yönelik saldırılar, boş alanları düzenli kullanan organize gruplar, web siteleri ve konu ile ilgili diğer bilgi kaynakları gibi kategoriler üzerinden analiz edilmiştir. Özellikle, *squatting* hareketlerinin aktif olduğu metropoller örneklem grup olarak seçilmiş ve örnek incelemeler karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır.

Kitap boyunca, "*squatting*" pratiklerinin kentsel gelişme söylemlerinden dışlandığı ve toplumsal sapkınlığın illegal durumları olarak tanımlandığı vurgulanmış, toplumsal hareketler üzerine çalışan aktivistler ve akademisyenlerin kapsayıcı stratejileri dışlanmanın baskısına bir çözüm üretmeleri amaçlanmıştır. *Squatting* hareketleri konut sorununu temel almaktadır. Kapitalist kentlerdeki konut kıtlığı, pahalılık, emlak spekülasyonu, sosyal konut politikaları ve ev sahibi olma yönündeki baskılar *squatting* hareketlerinin temel itiraz noktalarını oluşturmaktadır. Son 30 yıldır hegemonik bir anlayış haline gelen neoliberal yeniden yapılandırma projesi, 2000'lerin başından itibaren radikal kent hareketleri bağlamında bir direnişle karşılaşmıştır. 2000'lerin ortalarından itibaren ise özel mülkiyet koruması ve elitlerin çıkarları kent bağlamındaki kolektif eylemlere karşı güçlendirilmiştir. Bu bağlamda, *squatting* daha önce bina sahipleri ve işgalciler arasında bir sivil çatışma olarak görülürken, İngiltere ve Hollanda gibi Avrupa ülkeleri tarafından yeniden kategorize edilmiş ve ceza gerektiren bir suç olarak tanımlanmıştır. Yeni kentsel toplumsal hareketler ise *squatting* pratiklerini

meşru bir sivil itaatsizlik ve protesto biçimi olarak geri kazanmak için mücadele etmektedir.

Karşılaştırmalı incelemenin ilk sonucu *squatting* hareketlerinin farklı kentlerde farklı örüntüler içermesi olmuştur. Örneğin, Berlin’de komünal işgal eylemleri, yasallaşmasının ardından, alternatif yaşam topluluklarına dönüşmüştür. Paris’te ise daha fazla ev “squatting”e dâhil olmuş ve daha fazla işgalci yasallaşma anlaşmasına katılmıştır. Komünalizm yanlısı olan *squatting* eylemleri, resmî makamların dava konusu yapması ve kriminalize etmesiyle uyumlu bir biçimde, medyada olumsuz olarak çerçevelenmiştir. Emlak spekülasyonları, sosyal konut politikaları ve kent merkezlerindeki soylulaştırma süreçleri *squatting* hareketlerinin ana eksenlerini oluşturması bakımından, sosyo-mekansal mücadele bağlamında, siyasal elitlerle ve diğer toplumsal hareketlerle de bağlantılıdır. Ayrıca, *squatting* eylemlerinin farklı medya temsilleri de onları bir suç konusu haline getirmiş veya daha fazla toplumsal toleransın gelişmesini sağlamıştır. Boş binaların işgal edilmesi pratiği üzerine kurulu *squatting* hareketleri, bir toplumsal hareket biçimi olarak konut sorununa odaklanıyor olsa da, daha geniş planda toplumsal içermenin, ticari olmayan kültürün ve doğrudan demokrasinin desteklenmesini amaçlayan “kent hakkı” ve diğer mücadelelerle birlikte düşünüldüğünde geniş bir arka plana sahiptir.

Kaynakça

Lopez, A. M. (ed.). (2018). *The urban politics of squatters’ movements*. New York: Palgrave Macmillan.

Çıkar çatışması: Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Conflict of interest: There are no conflicts of interest to declare.

Financial support: No funding was received for this study.